

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.71:336.76(4-67ЄС)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19024034>

Ефективність небанківських фінансових установ в ЄС

Фарапонов Геннадій Анатолійович

аспірант, старший викладач кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
вул. 68 Десантників 10, Миколаїв, 54000, Україна

faraponovhennadii@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1165-7425>

Прийнято: 05.12.2025 | Опубліковано: 30.12.2025

Анотація: Мета статті полягає в оцінюванні результативності небанківських фінансових установ Європейського Союзу та виявленні змін у структурі фінансового посередництва протягом 2020–2024 років. У центрі уваги перебувають інвестиційні фонди, хедж-фонди, фінансові компанії та інші фінансові посередники, які поступово розширили присутність на ринку капіталу ЄС. Дослідження зосереджено на динаміці активів, участі небанківського сектору у фінансуванні нефінансових підприємств, а також на зміні структури інвестиційних портфелів. Методологічну основу дослідження становить поєднання структурного, порівняльного та динамічного аналізу. Для обробки емпіричних даних використано економіко-статистичний підхід, метод групування та аналітичне узагальнення. Інформаційну базу сформовано з показників діяльності небанківських фінансових установ Європейського Союзу за 2020–2024 роки. У дослідженні проаналізовано зміни сукупних активів сектору, обсяги кредитування нефінансових підприємств, динаміку корпоративних боргових інструментів і структуру активів під управлінням.

Результати аналізу показали, що сукупні активи небанківських фінансових установ зросли з 37,6 до 48,7 трлн євро. Найвищий приріст зафіксовано у сегменті хедж-фондів, де активи зросли на 50%, а активи інвестиційних фондів збільшилися на 5,1 трлн євро. Частка небанківського фінансування нефінансових підприємств зростає з 16,5% до 21,8%. Обсяг корпоративних облігацій збільшився з 0,9 до 1,6 трлн євро. У структурі інвестиційних портфельів найшвидше зростає вкладення у корпоративні облігації, тоді як портфель акцій зріс до 13,1 трлн євро. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання встановлених тенденцій для вдосконалення регуляторної політики та оцінювання фінансової стійкості небанківського сектору ЄС. Дослідження показало, що розширення цього сегменту супроводжується накопиченням ризиків ліквідності, фінансового левереджу та міжсекторної взаємозалежності. Наукова новизна полягає у поєднанні оцінки активів, кредитної участі та портфельної структури небанківських фінансових установ у межах єдиного аналітичного підходу.

Ключові слова: небанківські фінансові установи, фінансове посередництво, інвестиційні фонди, фінансовий ринок ЄС, ринкове фінансування підприємств, системні фінансові ризики.

Efficiency of Non-Bank Financial Institutions in the European Union

Faraponov Hennadii

Postgraduate Student, Senior Lecturer at the Department of Finance and Credit,

Petro Mohyla Black Sea National University,
68 Desantnykyv St. 10, Mykolaiv, 54000, Ukraine

faraponovhennadii@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1165-7425>

Abstract: The purpose of the article is to evaluate the performance of non-bank financial institutions in the European Union and to identify structural changes in financial intermediation during the period 2020–2024. The study focuses on investment funds, hedge funds, financial companies, and other financial intermediaries that gradually expanded their presence in the EU capital market. The analysis examines the dynamics of assets, the participation of the non-bank sector in financing non-financial enterprises, and changes in the structure of investment portfolios. The methodological framework combines structural, comparative, and dynamic analysis. Empirical data were processed using economic and statistical methods, grouping techniques, and analytical generalization. The information base consists of indicators describing the activity of non-bank financial institutions in the European Union for the period 2020–2024. The research examines changes in the total assets of the sector, volumes of lending to non-financial enterprises, the dynamics of corporate debt instruments, and the structure of assets under management. The results of the analysis indicate that the total assets of non-bank financial institutions increased from EUR 37.6 trillion to EUR 48.7 trillion. The highest growth occurred in the hedge fund segment, where assets expanded by 50%, while investment fund assets increased by EUR 5.1 trillion. The share of non-bank financing of non-financial enterprises rose from 16.5% to 21.8%. The volume of corporate bonds increased from EUR 0.9 trillion to EUR 1.6 trillion. Within the structure of investment portfolios, the fastest growth occurred in corporate bond investments, while equity portfolios increased to EUR 13.1 trillion. The practical significance of the results lies in the possibility of applying the identified trends to improve regulatory policy and assess the financial stability of the EU non-bank sector. The study demonstrates that the expansion of this segment is accompanied by the accumulation of liquidity risks, financial leverage, and intersectoral financial linkages. The scientific novelty of the research lies in the integrated assessment of asset dynamics, credit participation, and portfolio structure of non-bank financial institutions within a unified analytical framework.

Keywords: non-bank financial institutions, financial intermediation, investment funds, EU financial market, market-based corporate financing, systemic financial risks.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Фінансова система Європейського Союзу за останні роки демонструє суттєву структурну трансформацію. Значна частина фінансових потоків переміщується з банківського сектору до небанківських фінансових установ. Інвестиційні фонди, фінансові компанії та альтернативні інвестиційні структури активно розширюють обсяги операцій на ринках капіталу. За даними європейських фінансових регуляторів, сукупні активи небанківського сектору у 2024 році перевищили 50 трлн євро. Такий масштаб діяльності формує нову конфігурацію фінансового посередництва у межах економічного простору Європейського Союзу. Підприємства дедалі частіше залучають капітал через інвестиційні фонди та ринок боргових інструментів. Паралельно зростає участь небанківських фінансових установ у фінансуванні корпоративного сектору та управлінні інвестиційними портфелями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій. У публікації Береза Р. [2] наведені результати досліджень розвитку правових засад регулювання фінансових послуг у Європейському Союзі. Показано трансформацію нормативних механізмів контролю фінансового сектору. Автор проаналізував зміни інституційної структури фінансового нагляду. У дослідженні Боні Л., Шейца Л. [3] наведені результати аналізу регуляторного впливу на формування приватного фінансування в економіці Європейського Союзу. Показано зростання ролі інвестиційних інструментів та альтернативних фінансових джерел. Автори встановили зміни структури фінансових потоків підприємств. Проте залишаються недостатньо дослідженими питання взаємодії небанківських установ із фінансовими ринками.

У публікації Бувере А., Керн С., Оксенюк Д., Портес Р. [4] наведені результати аналізу динаміки зростання небанківського фінансового сектору Європейського Союзу. Показано відновлення обсягів активів небанківських установ після періоду стагнації. Автори визначили структурні чинники зростання інвестиційних фондів та страхових компаній. Водночас залишаються недостатньо дослідженими питання стійкості цього зростання в умовах зміни монетарної політики. У роботі Буш Д., ван Рейн М. [5] наведені результати дослідження системи нагляду за системно значущими небанківськими фінансовими установами. Показано проблеми координації регуляторних органів Європейського Союзу. Автори проаналізували моделі єдиного наглядового механізму. Водночас залишаються невирішеними питання ефективності інтегрованого фінансового контролю. У звіті Європейської ради з системних ризиків [7] наведені результати моніторингу ризиків небанківського фінансового посередництва в Європейському Союзі. Показано зростання концентрації активів у секторі інвестиційних фондів та зміни профілю ліквідності небанківських установ. Визначено канали передачі системних ризиків між банківським і небанківським сегментами. Однак залишаються відкритими питання калібрування макропруденційних інструментів для окремих категорій небанківських посередників.

У дослідженні Годула М., Шкрабіч Періч Б., Соріч П. [8] наведені результати економетричного аналізу взаємозв'язку між економічною невизначеністю та розвитком небанківського фінансового посередництва. Показано зростання активності альтернативних фінансових інститутів під час економічних коливань. Однак залишаються недостатньо дослідженими питання передачі фінансових ризиків між сегментами фінансової системи. У науковій публікації Мак С. [9] наведені результати дослідження макропруденційних механізмів регулювання небанківського фінансового сектору Європейського Союзу. Показано потребу вдосконалення системи нагляду за фінансовими ризиками. Автор запропонував інструменти макропруденційного контролю.

Водночас залишаються відкритими питання практичної реалізації таких підходів у фінансовій системі ЄС.

У дослідженні Пеліцон Л., Маттіелло Р., Шлегель Й. [13] наведені результати аналізу впливу зростання небанківського фінансового посередництва на монетарну політику та фінансову стабільність. Показано зміни механізмів трансмісії грошово-кредитної політики внаслідок розширення небанківського сектору. Автори визначили канали впливу небанківських установ на системну фінансову стійкість. Проте залишаються недостатньо дослідженими питання адаптації інструментів центральних банків до структурних змін фінансового посередництва. У роботі Шевчук О., Береза Р. [14] наведені результати дослідження концептуальних підходів до регулювання ринку фінансових послуг Європейського Союзу. Показано еволюцію регуляторних механізмів та інституційної архітектури фінансового нагляду. Автори проаналізували взаємодію наднаціональних і національних органів регулювання. Водночас залишаються невирішеними питання гармонізації регуляторних вимог до небанківських фінансових установ у різних юрисдикціях ЄС. У публікації Валішевський К., Недзюлка П. [16] наведені результати дослідження еволюції небанківського сектору на ринку споживчого фінансування Польщі. Показано зміни конкурентних позицій небанківських установ у структурі кредитного ринку. Автори визначили чинники зростання ринкової частки небанківських кредиторів. Однак залишаються недостатньо дослідженими питання екстраполяції цих тенденцій на інші країни Європейського Союзу.

Водночас огляд показав недостатність висвітлення структурних змін у взаємодії небанківських установ із фінансовими ринками та регуляторними інститутами в ЄС. Ці засади і формують підстави для проведення поточного дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Розширення цього сегменту супроводжується підвищенням складності фінансових операцій та зростанням системних ризиків. Небанківські фінансові

установи використовують інструменти фінансового левереджу, похідні фінансові контракти та складні структури портфельних інвестицій. Значний рівень взаємозв'язків між небанківськими установами та банками посилює передачу фінансових шоків у межах фінансової системи. Попри наявність значного масиву досліджень фінансових ринків Європейського Союзу, низка аспектів діяльності небанківських фінансових установ залишається недостатньо дослідженою. Наукові праці здебільшого зосереджені на макроекономічній стабільності або регуляторній політиці. Тоді як комплексна оцінка результативності функціонування небанківських фінансових інститутів та їхнього впливу на структуру фінансового посередництва Європейського Союзу потребує більш детального аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – оцінити рівень результативності діяльності небанківських фінансових установ Європейського Союзу.

Завдання дослідження:

- проаналізувати динаміку активів небанківських фінансових установ Європейського Союзу;
- оцінити масштаби участі небанківських фінансових установ в економіці ЄС;
- ідентифікувати системні ризики функціонування небанківського фінансового сектору Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Небанківські фінансові установи формують значний сегмент фінансового ринку Європейського Союзу. Їх діяльність пов'язана з інвестиційними фондами, фінансовими компаніями, брокерськими структурами та іншими спеціалізованими посередниками. Протягом 2020–2024 років сектор демонстрував стабільне зростання активів та розширення функцій фінансового посередництва. Ринкові джерела фінансування підприємств поступово збільшувалися. Інститути небанківського сектору посилили присутність у фінансуванні корпоративного сектору [11, с. 376].

У 2020 році фінансова система ЄС перебувала під впливом пандемічних шоків. Водночас інвестиційні фонди зберегли значні обсяги активів. До кінця 2021 року обсяг активів інвестиційних фондів перевищив 19 трлн євро. Активи інших фінансових посередників також збільшилися. Після 2022 року зростання активів супроводжувалося підвищенням волатильності фінансових ринків. Підвищення відсоткових ставок вплинуло на структуру інвестиційних портфелів. Водночас небанківський сектор продовжив нарощувати масштаби діяльності. Активність небанківських фінансових установ відображає структурні зміни фінансового посередництва. Частка ринкового фінансування підприємств зростає. Капітал залучався через фонди, боргові інструменти та інвестиційні компанії. Розширення діяльності інвестиційних фондів сприяло збільшенню обсягів управління активами [12, с. 108]. Одночасно фінансові компанії розширювали кредитування нефінансових підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Структура активів небанківських фінансових установ Європейського Союзу у
2020–2024 роках

Рік	Інвестиційні фонди, трлн євро	Хедж-фонди, трлн євро	Фінансові компанії, трлн євро	Інші фінансові посередники, трлн євро	Загальні активи сектору, трлн євро
2020	17,8	1,4	6,3	12,1	37,6
2021	19,4	1,6	6,8	13,0	40,8
2022	20,2	1,7	7,1	13,8	42,8
2023	21,5	1,9	7,6	14,7	45,7
2024	22,9	2,1	8,0	15,7	48,7
Абсолютна зміна 2024/2020	5,1	0,7	1,7	3,6	11,1
Темп зростання, %	128,7	150,0	127,0	129,7	129,5

Джерело: складено автором на основі [6]

Дані таблиці 1 говорять про стабільне збільшення активів сектору. За п'ять років загальні активи небанківських фінансових установ зросли з 37,6 до 48,7

трлн євро. Найшвидше зростання зафіксовано у сегменті хедж-фондів. Їх активи зросли на 50%. Активи інвестиційних фондів збільшилися на 5,1 трлн євро. Розширення цього сегменту пов'язане з високим попитом інвесторів на диверсифіковані портфелі активів [6].

Сегмент інших фінансових посередників також демонструє позитивну динаміку. До цієї групи входять спеціалізовані кредитні установи, брокерські компанії та інститути фінансового посередництва. Їх активи зросли на 3,6 трлн євро. Розширення діяльності таких структур пов'язане зі збільшенням ринкового фінансування підприємств. Зростання активів небанківських установ супроводжується змінами структури кредитування [10]. Фонди та інші посередники активно купують боргові цінні папери підприємств. Кредитування через ринок капіталу збільшилося (табл. 2).

Таблиця 2

Роль небанківських фінансових установ у кредитуванні нефінансових підприємств ЄС у 2020–2024 роках

Рік	Кредитування банками, трлн євро	Кредитування небанківськими установами, трлн євро	Частка небанківського фінансування, %	Обсяг боргових цінних паперів, трлн євро	Кредитні фонди, трлн євро	Загальний обсяг фінансування, трлн євро
2020	9,1	1,8	16,5	0,9	0,4	11,3
2021	9,5	2,0	17,4	1,0	0,5	11,9
2022	9,8	2,3	19,0	1,2	0,6	12,7
2023	10,1	2,6	20,5	1,4	0,7	13,4
2024	10,4	2,9	21,8	1,6	0,8	14,1
Абсолютна зміна	1,3	1,1	5,3	0,7	0,4	2,8
Темп зростання, %	114,3	161,1	–	177,7	200,0	124,7

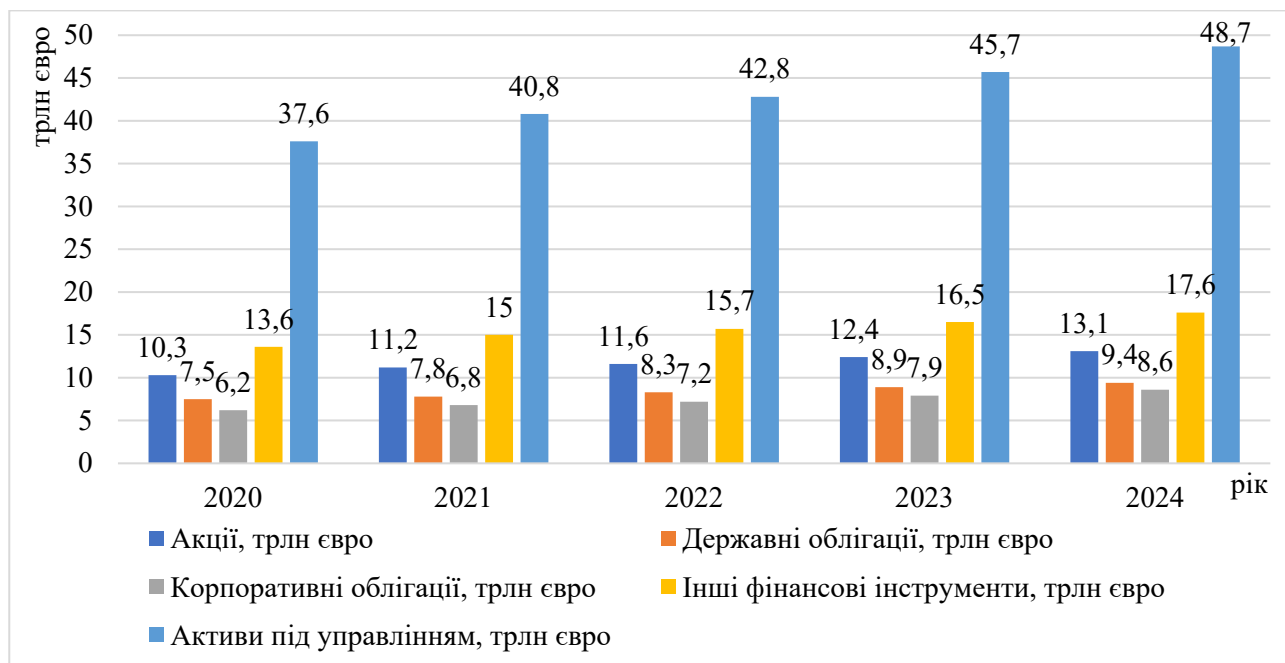
Джерело: складено автором на основі [6]

Статистика демонструє поступове збільшення ролі небанківських фінансових установ у фінансуванні підприємств. У 2020 році їх частка становила

16,5%. До 2024 року показник зріс до 21,8%. Паралельно розширився ринок корпоративних облігацій. Обсяг боргових інструментів зріс з 0,9 до 1,6 трлн євро [14].

Інвестиційні фонди активно купують корпоративні облігації. Кредитні фонди збільшують портфелі позик підприємствам. Такі тенденції змінюють структуру фінансового посередництва. Підприємства дедалі частіше використовують альтернативні джерела фінансування. Розширення небанківського сектору супроводжується збільшенням масштабів управління активами. Інвестиційні фонди концентрують значні портфелі акцій, облігацій та деривативів. Рівень диверсифікації портфелів підвищується і тоді фінансові компанії активно використовують інструменти сек'юритизації. Ринкова динаміка активів відображає зростання інвестиційної активності. Водночас змінюється структура портфелів інституційних інвесторів. Після 2022 року частка боргових активів суттєво збільшилася (рис. 1).

Динаміка інвестиційних портфелів небанківських фінансових установ ЄС у
2020–2024 роках

Джерело: складено автором на основі [13]

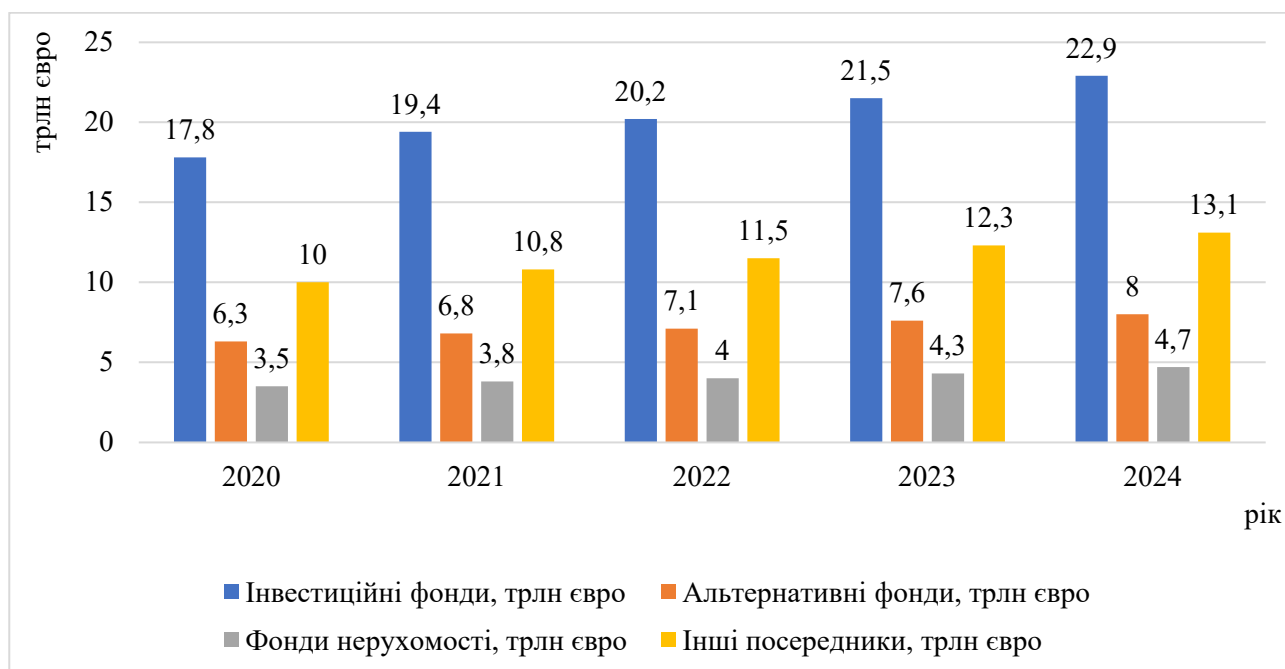
Динаміка портфельів визначила тренд збільшення обсягів усіх категорій фінансових активів. Найшвидше зростали інвестиції у корпоративні облигації. Портфель таких активів зріс на 2,4 трлн євро. Розширення корпоративного боргового ринку пов'язане з активністю інвестиційних фондів. Частка акцій у портфелях також збільшилася. У 2024 році вона становила 26,9%. Державні облигації залишаються стабільним елементом портфельів. Їх частка становить 19,3%. Інші фінансові інструменти, включаючи деривативи та структуровані продукти, формують понад третину активів сектору [13].

Період 2020–2024 років характеризується активним розширенням небанківського фінансового сектору Європейського Союзу. Активи сектору зросли більш ніж на 11 трлн євро. Інвестиційні фонди стали найбільшим сегментом фінансового посередництва поза банківською системою. Збільшення ринкового фінансування підприємств змінює структуру фінансової системи ЄС. Небанківські фінансові установи посилюють участь у кредитуванні та інвестиційних операціях. Фінансовий сектор Європейського Союзу демонструє поступове розширення небанківського фінансового посередництва. Інвестиційні фонди, фінансові компанії та альтернативні фонди збільшують обсяги операцій. Динаміка їх діяльності відображає зміни у структурі фінансування економіки. Підприємства активніше використовують ринок капіталу. Банківське кредитування зберігає вагомий частку, проте частка ринкового фінансування зростає [15].

На початку досліджуваного періоду небанківські установи Європейського Союзу управляли активами понад 37 трлн євро. До 2024 року обсяг активів перевищив 48 трлн євро. Збільшення становить понад 11 трлн євро. Темп приросту за п'ять років перевищив 29%. Розширення сектору супроводжується зростанням обсягів управління активами інвестиційних фондів. Паралельно зростають портфелі альтернативних інвестиційних фондів та фондів нерухомості. У структурі активів небанківських установ переважають інвестиційні фонди. У 2020 році їх активи становили приблизно 17,8 трлн євро.

У 2024 році цей показник перевищив 22,9 трлн євро. Зростання становить 5,1 трлн євро. Альтернативні інвестиційні фонди також розширили діяльність. Їх активи збільшилися з 6,3 до 8,0 трлн євро [13]. Сегмент фондів нерухомості демонструє стабільне зростання портфельів (рис. 2.).

Динаміка активів основних сегментів небанківських фінансових установ ЄС у
2020–2024 роках

Джерело: складено автором на основі [8, 13]

Відзначаємо по даним рис. 1. стабільне зростання активів у всіх сегментах сектору. Найбільший абсолютний приріст спостерігається у сегменті інвестиційних фондів. Активи цього сегменту зросли на 28,6%. Альтернативні фонди збільшили портфель активів на 1,7 трлн євро. Фонди нерухомості демонструють повільніший темп розширення. Їх активи збільшилися на 34%. Паралельно змінюється структура фінансування підприємств Європейського Союзу. Підприємства активніше залучають капітал через інвестиційні фонди та ринок облігацій.

Небанківські установи формують додаткові канали фінансування. У 2020 році їх участь у кредитуванні нефінансових підприємств становила близько 1,8 трлн євро. У 2024 році показник наблизився до 2,9 трлн євро. Зростання обсягів ринкового фінансування пов'язане з розвитком корпоративного боргового ринку. Інвестиційні фонди активно купують корпоративні облигації. небанківського фінансування поступово збільшується (табл. 3).

Таблиця 2

Участь небанківських фінансових установ у фінансуванні нефінансових підприємств ЄС у 2020–2024 роках

Рік	Банківське кредитування, трлн євро	Кредити небанківських установ, трлн євро	Частка небанківського фінансування, %	Обсяг корпоративних облигацій, трлн євро	Загальний обсяг фінансування, трлн євро
2020	9,1	1,8	16,5	0,9	11,3
2021	9,5	2,0	17,4	1,0	11,9
2022	9,8	2,3	19,0	1,2	12,7
2023	10,1	2,6	20,5	1,4	13,4
2024	10,4	2,9	21,8	1,6	14,1

Джерело: складено автором на основі [4]

Показники свідчать про поступове зростання ролі небанківського фінансування. Частка такого фінансування збільшилася з 16,5% до 21,8%. Банківське кредитування зростає повільніше. Підприємства використовують ринок облигацій для залучення капіталу. Обсяг корпоративних облигацій збільшився на 0,7 трлн євро [4].

Інвестиційні фонди активно формують портфелі боргових інструментів. Альтернативні фонди кредитування також збільшують частку на ринку фінансування підприємств. У результаті формується диверсифікована структура фінансового посередництва. Паралельно відбуваються зміни у структурі інвестиційних портфелів небанківських установ. Інституційні інвестори збільшують вкладення у корпоративні цінні папери. Частка державних облигацій у портфелях зростає повільніше [1]. Інвестиції в акції також демонструють

позитивну динаміку. У 2020 році портфель акцій небанківських установ ЄС становив приблизно 10,3 трлн євро. До 2024 року він зріс до 13,1 трлн євро. Інвестиції у корпоративні облигації зросли з 6,2 до 8,6 трлн євро. Водночас портфель державних облигацій збільшився з 7,5 до 9,4 трлн євро [13].

Інвестиції у корпоративні облигації зросли на 38%. Портфель акцій збільшився на 27%. Активи у державних облигаціях збільшилися на 25%. Портфель інших фінансових інструментів включає деривативи, структуровані продукти та інші інвестиційні активи. У 2024 році їх обсяг перевищив 17 трлн євро. Цей сегмент формує понад третину портфелів небанківських установ.

Фінансова система Європейського Союзу демонструє поступову трансформацію. Ринок капіталу збільшує масштаби операцій. Інвестиційні фонди концентрують значні обсяги фінансових ресурсів. Альтернативні інвестиційні фонди розширюють портфелі кредитних інструментів. Під впливом глобальних фінансових циклів інвестиційні фонди активно використовують боргове фінансування. Фінансовий левередж застосовується для підвищення доходності інвестиційних портфелів. Розширення кредитних операцій через деривативи формує додаткову експозицію до ринкових коливань [16, с. 198-199]. Значна частина альтернативних інвестиційних фондів використовує синтетичний левередж. У таких фондах співвідношення активів до власного капіталу перевищує 300%. При різкому падінні цін активів відбувається швидке скорочення ліквідності.

Проблема ліквідності виникає через невідповідність строків активів і зобов'язань. Відкриті інвестиційні фонди пропонують інвесторам швидке погашення паїв. Портфелі таких фондів часто містять менш ліквідні активи. Під час фінансової турбулентності інвестори масово вилучають кошти. Фонди змушені продавати активи за зниженою ціною. Продаж активів підсилює падіння ринкових котирувань. Високий рівень взаємозв'язків між небанківськими установами та банками посилює системні ризики. Банки надають кредитні лінії інвестиційним фондам. Фонди розміщують депозити у банківській системі.

Паралельно відбуваються операції репо та деривативні угоди. Через ці канали шоки поширюються між сегментами фінансової системи. Під час періодів ринкової турбулентності центральні банки Європейського Союзу фіксували зростання маржинальних вимог. У 2022 році підвищення ставок Європейського центрального банку спричинило переоцінку облігаційних портфелів. Фонди з високим рівнем левереджу скорочували позиції. Ринкова волатильність посилилася [8, 12]. Подібні процеси спостерігалися на ринку державних облігацій і корпоративного боргу.

Інституційна структура нагляду у Європейському Союзі включає кілька рівнів регулювання. Європейський центральний банк здійснює моніторинг системних ризиків. Європейське управління з цінних паперів і ринків контролює діяльність інвестиційних фондів. Європейська рада з системних ризиків аналізує макропруденційні загрози. Національні регулятори реалізують наглядові функції на рівні держав. Зростання небанківського сектору потребує вдосконалення регуляторних інструментів. Система нагляду повинна враховувати масштаби левереджу та ліквідні позиції фондів [17]. Регулятори використовують стрес-тестування портфелів. Тестування визначає чутливість інвестиційних фондів до різких змін процентних ставок та ринкових котирувань. Під час таких тестів аналізується поведінка портфелів при падінні ринкових цін на 20%. Поряд із фінансовим левереджем регулятори оцінюють взаємозв'язки між секторами фінансового ринку. Для цього застосовується мережевий аналіз фінансових потоків (табл. 4).

Найвищий рівень загроз формують фінансовий левередж і ліквідні дисбаланси. Ці фактори можуть викликати ланцюгову реакцію на фінансових ринках. Взаємозв'язки між небанківськими установами та банками формують додаткові канали передачі шоків. Регуляторні органи Європейського Союзу розробляють інструменти обмеження системних ризиків. Один із напрямів включає введення лімітів фінансового левереджу. Альтернативні інвестиційні

фонди повинні розкривати інформацію про використання похідних фінансових інструментів. Паралельно вводяться вимоги до ліквідних буферів.

Таблиця 4

Актуальні системні ризики функціонування небанківських фінансових установ
Європейського Союзу

Тип ризику	Джерело формування	Прояв на фінансовому ринку	Наслідки для фінансової системи	Рівень впливу	Напрями регуляторного реагування
1. Фінансовий левередж	Використання позикового капіталу	Підвищена волатильність активів	Швидке скорочення позицій фондів	Високий	Обмеження коефіцієнтів левереджу
2. Ліквідний дисбаланс	Невідповідність строків активів	Масові викупи інвесторами	Примусовий продаж активів	Високий	Вимоги до ліквідних резервів
3. Ринковий ризик	Волатильність облігацій і акцій	Різкі коливання котирувань	Переоцінка портфелів фондів	Середній	Стрес-тестування портфелів
4. Взаємозв'язок із банками	Кредитні лінії та операції репо	Передача фінансових шоків	Поширення ризиків між секторами	Високий	Контроль міжсекторних операцій
5. Концентрація активів	Домінування великих фондів	Залежність ринку від кількох установ	Підвищення системної вразливості	Середній	Моніторинг концентрації
6. Дані та прозорість	Недостатність статистичної інформації	Обмежений аналіз ризиків	Зниження ефективності нагляду	Середній	Розширення звітності

Джерело: складено автором

Посилення наглядних механізмів також включає розширення статистичної звітності. Інвестиційні фонди надають дані про структуру портфелів. Регулятори отримують інформацію про контрагентів та обсяг деривативних операцій. Такий підхід підвищує точність аналізу системних ризиків. Бажаним напрямом розвитку регулювання виступає координація між регуляторними органами. Фінансовий сектор Європейського Союзу має високий рівень інтеграції [7]. Багато інвестиційних фондів здійснюють транскордонні операції (табл. 5).

Реалізація запропонованих ініціатив має змінити підходи до регулювання небанківського сектору. Регуляторна система повинна враховувати масштаби фінансових операцій інвестиційних фондів. Посилений контроль левереджу та ліквідності зменшить ризик різких ринкових коливань. Підвищення прозорості фінансових операцій підсилює можливості аналізу системних ризиків. Єдина база даних фінансових активів сприятиме швидкому моніторингу змін на ринку. Координація між регуляторами держав Європейського Союзу забезпечить узгодженість запропонованих регуляторних рішень.

Таблиця 5

Пропозиції щодо вдосконалення регулювання небанківських фінансових установ Європейського Союзу

Напрямок регулювання	Проблема сектору	Запропонований інструмент	Механізм реалізації	Очікуваний ефект	Горизонт впровадження
Контроль левереджу	Надмірне використання позикових ресурсів	Ліміти коефіцієнтів левереджу	Регуляторні нормативи ESMA	Зниження ринкової волатильності	Короткостроковий
1. Ліквідні резерви	Масові викупи інвесторами	Мінімальні ліквідні буфери	Вимоги до структури активів	Стабілізація портфелів фондів	Короткостроковий
2. Прозорість операцій	Нестача інформації про деривативи	Розширена фінансова звітність	Єдина система звітності	Підвищення ефективності нагляду	Середньостроковий
3. Моніторинг ризиків	Обмежений аналіз системних зв'язків	Європейська база даних активів	Інтеграція статистичних систем	Швидке виявлення загроз	Середньостроковий
4. Координація нагляду	Транскордонні фінансові операції	Спільні регуляторні процедури	Механізми співпраці регуляторів	Узгоджені рішення	Середньостроковий
5. Стрес-тестування	Вразливість до ринкових шоків	Регулярні макрострес-тести	Моделювання кризових сценаріїв	Підвищення стабільності системи	Довгостроковий

Джерело: складено автором

Висновки. Виділено факт стійкого розширення небанківського фінансового сектору Європейського Союзу протягом 2020–2024 років. Сукупні активи інвестиційних фондів, фінансових компаній та інших посередників зросли більш ніж на 11 трлн євро. Найвищі темпи зростання продемонстрували хедж-фонди та альтернативні інвестиційні фонди. Динаміка активів супроводжується розширенням портфельних інвестицій у корпоративні боргові інструменти. Такі процеси змінюють структуру фінансового посередництва та посилюють роль ринкового фінансування у формуванні ресурсної бази економіки Європейського Союзу. Зміна структури фінансування підприємств Європейського Союзу характеризується поступовим збільшенням частки небанківського капіталу. У 2020 році небанківські установи забезпечували приблизно 16% фінансування нефінансових підприємств, тоді як у 2024 році цей показник перевищив 21%. Найбільший приріст зафіксовано у сегменті інвестиційних фондів та кредитних фондів. Активне використання корпоративних облігацій і альтернативних інвестиційних інструментів формує диверсифіковану модель фінансування підприємств та зменшує залежність економіки від традиційного банківського кредитування.

Розширення небанківського фінансового сектору супроводжується накопиченням системних ризиків. Високий рівень фінансового левереджу, ліквідні дисбаланси інвестиційних фондів та значна кількість міжсекторних фінансових операцій підвищують чутливість фінансової системи до ринкових шоків. Взаємозв'язки між банками та небанківськими посередниками створюють канали передачі фінансових коливань. Підвищення прозорості операцій, регулярне стрес-тестування портфелів та координація наглядових механізмів між регуляторами Європейського Союзу здатні зменшити системні ризики.

Список використаних джерел

1. Bakker M. R., Gross A. Development of Non-bank Financial Institutions and Capital Markets in European Union Accession Countries. *World Bank Working Paper*. 2004. No 28. URL: <http://hdl.handle.net/10986/15030>
2. Bereza R. The evolution of legal foundations for financial services regulation in the European Union: challenges and prospects. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2025. No 1. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.1.1>
3. Boni L., Scheitza L. Analyzing the role of regulation in shaping private finance for sustainability in the European Union. *Finance Research Letters*. 2025. Vol. 71. pp. 106435. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.106435>.
4. Bouveret A., Kern S., Okseniuk D., Portes R. EU non-bank finance returns to growth. *SUERF Policy Brief*. 2024. No 974. URL: https://www.suerf.org/wp-content/uploads/2024/09/SUERF-Policy-Brief-974_Bouveret-et-al.pdf
5. Busch D., van Rijn M. Towards single supervision and resolution of systemically important non-bank financial institutions in the European Union. *European Business Organization Law Review*. 2018. Vol. 19. No 2. pp. 301-363. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40804-018-0107-5>
6. Financial Stability Board. *Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation 2025*. – Basel : Financial Stability Board, 2025. URL: <https://www.fsb.org/uploads/P161225.pdf>
7. European Systemic Risk Board. *EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor 2025*. – Frankfurt am Main : European Systemic Risk Board, 2025. URL: https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/nbfi_monitor/esrb.nbfi202509.en.pdf
8. Hodula M., Škrabić Perić B., Sorić P. Economic uncertainty and non-bank financial intermediation: Evidence from a European panel. *Finance Research Letters*. 2023. Vol. 53. pp. 103675. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.103675>
9. Mack S. Out of the shadow: a macro-prudential framework for NBFIs in the EU. *Jacques Delors Centre Policy Paper*. 2024. URL:

<https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/a-macro-prudential-framework-for-nbfi-in-the-eu>

10. Makedon V., Kholod O., Yarmolenko L. The model for assessing the competitiveness of high-tech enterprises on the basis of the formation of key competences. *Academy Review*. 2023. Vol. 2. No 59. pp. 75–89. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-2-59-5>

11. Makedon V., Trachova D., Myronchuk V., Opalchuk R., Davydenko O. The development and characteristics of sustainable finance. *Achieving sustainable business through AI, technology education and computer science*. 2024. Vol. 163. pp. 373–382. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-73632-2_31

12. Martínez-Pina García A. Non-bank financial intermediation. *Revista de Estabilidad Financiera*. 2019. No 37. pp. 101-115. URL: https://www.bde.es/f/webbde/GAP/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/RevistaEstabilidadFinanciera/19/noviembre/Non_bank_financial_intermediation.pdf

13. Pelizzon L., Mattiello R., Schlegel J. Growth of non-bank financial intermediaries, monetary policy, and financial stability. *ECB Forum on Central Banking*. 2025. Available at: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/sintra/ecb.forumcentbankpub2025_Pelizzon_paper.en.pdf

14. Shevchuk O., Bereza R. Legal foundations for regulating the financial services market in the European Union: conceptual approaches, regulatory mechanisms, and institutional framework. *Actual Problems of Law (Aktual'ni Problemi Pravoznnavstva)*. 2025. No 1. pp. 62-68. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2025.01.062>

15. Shovkopliash H., Dmytryk O., Mazur T. Protecting the rights and interests of consumers of non-banking financial services: is an alternative court possible? *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. Vol. 5. No 3. pp. 239-248. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.2-n000328>

16. Waliszewski K., Niedziółka P. The evolution of the importance of the non-banking sector on the consumer finance market in Poland. *Bank i Kredyt*. 2025. Vol. 56. No 2. pp. 185-214. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0055.0724>
17. Williams N., Król J. Non-bank lending in the European Union. *Alternative Credit Council Research Paper*. 2019. URL: https://www.bvai.de/fileadmin/Themenschwerpunkte/Private_Debt/Leitfaeden_White_papers_Studien/Non-bank_lending_in_the_European_Union.pdf